

Ministerie van Justitie

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Preventie, Jeugd en
Sancties**

Sanctie- en
Reclasseringsbeleid

Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.justitie.nl

Ons kenmerk
5618133/09/DSP

Datum 28 september 2009
Onderwerp Antwoorden Kamervragen Joldersma (CDA) en Bouwmeester (PvdA)
over het weigeren van psychiatrisch onderzoek door verdachten

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen ingediend door de leden Joldersma (CDA) en Bouwmeester (PvdA) over het weigeren van psychiatrisch onderzoek door verdachten (Ingezonden op 29 en 30 juli 2009).

De Staatssecretaris van Justitie,

2009Z14416

Vragen van het lid Joldersma (CDA) aan de staatssecretaris van Justitie over het weigeren van psychiatrisch onderzoek door verdachten. (Ingezonden 29 juli 2009)

**Directoraat-Generaal
Preventie, Jeugd en
Sancties**
Sanctie- en
Reclasseringsbeleid

Datum
28 september 2009

Ons kenmerk
5618133/09/DSP

1

Is het bericht waar dat meer dan de helft van verdachten weigert mee te werken aan een psychiatrisch onderzoek in het Pieter Baan Centrum uit angst tbs opgelegd te krijgen? 1)

Het klopt dat meer dan de helft van de observandi in het Pieter Baan Centrum (PBC) geheel of gedeeltelijk weigert mee te werken aan het onderzoek. In 2008 ging het om circa 50 procent. Begin 2009 was sprake van een stijging tot boven de 50 procent. Op dit moment daalt het aantal weer. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de groep weigeraars divers is. Tot deze categorie behoren de "berekende weigeraars" en observandi die vanwege hun psychiatrisch ziektebeeld niet of minder goed in staat zijn aan het onderzoek mee te werken. Gedurende de observatieperiode in het PBC wordt weigerende observandi consequent gevraagd of zij alsnog mee willen werken. Het komt overigens ook voor dat observandi in eerste instantie niet meewerken, maar dit na verloop van tijd wel doen.

2

Kunt u een overzicht geven van hoeveel verdachten de afgelopen tien jaar hebben geweigerd mee te werken aan een psychiatrisch onderzoek voor de pro justitia rapportage, en of dat aantal in relatieve en absolute zin is toegenomen of afgenomen in de loop van de tijd?

3

Worden de verdachten wel opgenomen in het Pieter Baan Centrum voor observatie, ook al weigeren zij mee te werken? Wordt voor deze verdachten wel - zo goed en kwaad als dat kan - een pro-justitia rapportage gemaakt?

De observandi in het PBC zijn in drie categorieën onder te verdelen: observandi die volledig meewerken, observandi die in meer of mindere mate niet volledig meewerken (vanuit een psychiatrisch ziektebeeld of om strategische redenen) en observandi die vanaf de opname in het PBC volledige medewerking weigeren. Deze laatste twee categorieën worden aangemerkt als "moeilijk observeerbaar".

Vóór 2005 werd na twee weken onderzoek in het PBC bij observandi die niet meewerkten de afweging gemaakt of het onderzoek moest worden beëindigd en de opdracht moest worden teruggegeven aan de Rechter Commissaris, vergezeld van een kort schrijven, de zogenaamde weigerbrief. In de weigerbrief waren de indrukken van het verblijf in het PBC opgenomen. Observandi die vanwege het psychiatrisch ziektebeeld niet of minder goed in staat waren mee te werken verbleven in de regel wel de volledige periode van zeven weken in het PBC.

In de jaren 2000-2005 is het percentage moeilijk observeerbaren gestegen van 15% naar 26%. Vanaf 1 januari 2005 verblijven alle moeilijk onderzoekbaren de volledige periode van zeven weken in het PBC. Bij een deel hiervan is het toch

mogelijk een informatief rapport te schrijven en soms ook diagnostiek te doen en een advies te geven. In 2006 was 36 procent van de observandi aan te merken als moeilijk observeerbaar, in 2007 was dat 32 procent en in 2008 50 procent, zoals reeds aangegeven in het antwoord op vraag 1.

**Directoraat-Generaal
Preventie, Jeugd en
Sancties**
Sanctie- en
Reclasseringsbeleid

Er wordt een zo volledig mogelijke rapportage over hen uitgebracht. Hiermee wordt voldaan aan de opdracht van de rechter. Deze rapportage kan, afhankelijk van de mate van medewerking, bestaan uit een psychologisch en psychiatrisch onderzoek, een weergave van de observatie in het PBC, een onderzoek in de omgeving van de verdachte (milieuonderzoek) en informatie uit het strafdossier en/of eerdere strafrechtelijke psychiatrische rapportages. Dit alles om de rechter zo goed mogelijk over de geestesgesteldheid van de verdachte te informeren. Het is uiteindelijk aan de rechter om mede op basis van de rapportage tot een uitspraak te komen.

Datum
28 september 2009

Ons kenmerk
5618133/09/DSP

De Inspectie voor de Sanctietoepassing en de Inspectie voor de Gezondheidszorg constateren in hun gezamenlijke rapport op basis van de eind 2008 uitgevoerde doorlichting dat het PBC zijn opdracht naar omstandigheden zo goed mogelijk uitvoert, ook wanneer er sprake is van een moeilijk observeerbare verdachte.

4

Deelt u de opvatting dat het niet meewerken aan een psychiatrisch onderzoek nooit mag worden 'beloond', door dan maar geen tbs op te leggen, of indien wel tbs wordt opgelegd later schadevergoeding te kunnen eisen vanwege het feit dat de verkeerde diagnose is gesteld omdat de verdachte destijds niet mee wilde werken?

5

Welke andere mogelijkheden ziet u om weigeraars van een psychiatrisch onderzoek zwaarder te straffen en na detentie, vanwege het delictgevaar, gedwongen te laten opnemen in de forensische zorg? Is daarvoor wetswijziging noodzakelijk?

Er bestaat geen verplichting tot meewerken aan de rapportage in het PBC. Volgens het nemo tenetur-beginsel, dat is neergelegd in artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, kunnen verdachten niet verplicht of gedwongen worden mee te werken aan de eigen veroordeling.

Straftoemeting en het opleggen van een maatregel behoort tot het onafhankelijk rechterlijk oordeel. Ook zonder volledige rapportage pro justitia kan de rechter de tbs-maatregel opleggen.

Mede uit een oogpunt van maatschappelijke veiligheid, kan een dwingend kader voor behandeling, ook na afloop van de strafrechtelijke titel wenselijk zijn. Op dit moment heeft de Officier van Justitie op grond van de Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (Bopz) de bevoegdheid om na afloop van detentie een rechterlijke machtiging aan te vragen, waarmee zorg in dwingend kader mogelijk is. In dit kader wijs ik op het wetsvoorstel Forensische zorg dat momenteel bij de Raad van State aanhangig is. Dit wetsvoorstel geeft de Officier van Justitie ruimer dan voorheen de bevoegdheid om na afloop van en in aansluiting op de strafrechtelijke titel bij de rechter een machtiging voor gedwongen zorg te vragen. Het kan gaan om een klinische opname of een ambulante behandeling. Het wetsvoorstel Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg

dat de Wet Bopz vervangt, biedt het aansluitende kader waarbinnen deze gedwongen zorg plaatsvindt. Het is de bedoeling dat het wetsvoorstel Forensische zorg en het wetsvoorstel verplichte Geestelijke Gezondheidszorg tegelijk in werking zullen treden. Na inwerkingtreding van deze wetsvoorstellen zullen de strafrechtelijke en de civielrechtelijke procedure beter op elkaar aansluiten, waarmee zorgcontinuïteit beter kan worden gegarandeerd.

1) NOS.nl, 28 juli 2009

**Directoraat-Generaal
Preventie, Jeugd en
Sancties**
Sanctie- en
Reclasseringsbeleid

Datum
28 september 2009

Ons kenmerk
5618133/09/DSP

2009Z14446

Vragen van het lid Bouwmeester (PvdA) aan de staatssecretaris van Justitie over het niet meewerken aan persoonlijkheidsonderzoek door het Pieter Baan Centrum. (Ingezonden 30 juli 2009)

Directoraat-Generaal
Preventie, Jeugd en
Sancties
Sanctie- en
Reclasseringsbeleid

Datum
28 september 2009

Ons kenmerk
5618133/09/DSP

1
Hoe beoordeelt u de uitspraak van een advocaat 1) dat hij zijn cliënten adviseert niet mee te werken aan een persoonlijkheidsonderzoek, omdat dit kan leiden tot tbs, waar een lange wachttijd voor is en waarbij tevens niet duidelijk is hoe lang de straf duurt?

Het is aan de advocaat om te bepalen op welke wijze de belangen van de cliënt dienen te worden behartigd. De wachttijd voor een tbs-behandeling is overigens niet voor iedereen lang: meestal valt de wachttijd samen met het uitzitten van de eveneens opgelegde gevangenisstraf. Voor sommige categorieën tbs-gestelden, met name de zwakbegaafde tbs-gestelden, is sprake van een langere wachttijd. De meest recente capaciteitsuitbreidingen zijn gericht op deze categorie.

De tbs-maatregel is inderdaad een behandeling waarbij niet van te voren kan worden bepaald hoe lang deze duurt. De tbs-maatregel wordt aanvankelijk voor 2 jaar opgelegd. Daarna beoordeelt de rechter minimaal eens in de twee jaar of de tbs-maatregel verlengd moet worden. Verlenging kan voor de periode van één of twee jaar gebeuren. Ook eventuele beëindiging van de maatregel komt bij deze toets aan de orde. Is een tbs-gestelde het niet met het oordeel eens, dan kan hij tegen de verlengingsbeslissing in beroep gaan bij de penitentiaire kamer van het gerechtshof te Arnhem. Ten slotte wordt na zes jaar door een onafhankelijke groep van deskundigen advies aan de rechter gegeven of verlenging van de tbs-maatregel nog gewenst is.

2
Deelt u de mening dat een straf op maat recidiveverlagend werkt en dat een persoonlijkheidsonderzoek, als basis voor een straf op maat, daarom van cruciaal belang is?

Ja, ik deel de mening dat een persoonlijkheidsonderzoek van cruciaal belang is als basis voor een straf op maat.

3
Is bekend waarom een toenemend aantal mensen een persoonlijkheidsonderzoek weigert? Zo ja, wat gaat u hieraan doen? Zo nee, bent u bereid dit te onderzoeken?

In 2006 was 36 procent van de observandi aan te merken als moeilijk observeerbaar, in 2007 was dat 32 procent en in 2008 50 procent. Begin 2009 was sprake van een stijging tot boven de 50 procent. Op dit moment daalt het aantal moeilijk onderzoekbaren weer. De geconstateerde stijging lijkt te worden veroorzaakt doordat meer advocaten hun cliënten adviseren niet mee te werken aan het onderzoek. Bij deze verdachten wordt, om te voldoen aan de opdracht van de rechter, een zo volledig mogelijke rapportage opgemaakt. Het is uiteindelijk aan de rechter om mede op basis van de rapportage tot een uitspraak te komen.

4

Welke alternatieven kunnen worden ingezet indien een verdachte niet mee wil werken aan een persoonlijkheidsonderzoek maar dit wel van belang wordt geacht?

Indien geen tbs-maatregel wordt opgelegd, is tijdens detentie behandeling mogelijk. Voorts heeft de Officier van Justitie de bevoegdheid om in aansluiting op detentie een rechterlijke machtiging aan te vragen, om zo ook na afloop van de strafrechtelijke titel een voortgezette behandeling van stoornissen mogelijk te maken.

**Directoraat-Generaal
Preventie, Jeugd en
Sancties**
Sanctie- en
Reclasseringsbeleid

Datum
28 september 2009

Ons kenmerk
5618133/09/DSP